

KUSTBON

Prenumerationspris	Utgiven av Svenska Folkförbundet.	Utlandet:
1/1 år Kr. 2:—	Ansv. redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Tallinn.	1/1 år Kr. 3:—
1/2 " " 1:—	Utkommer varannan vecka.	1/2 " " 1:50

Välsignad vare han som kommer i Herrens namn.

Kyrkoherde Bernhard Lund i Reval.

Det är psalmisten som formulerat orden. Skönare hälsning kan icke mänskligt tungomål uppvisa. Den är framsprungen ur hjärtan som vänta.

Israel väntade. Under många århundraden lämnade far i arv åt sin son att vänta. Man väntade en förlossare. Och väntan gav dem allt oftare ärende till Gud. Det gällde att hålla fast vid Honom, ty från Honom skulle hjälpen komma. Det visste man på den tiden! Och så fostrade väntan en skara, som blev allt starkare i tron och allt innerligare i sin fromhet. När Jesus föddes i Betlehem, så var hans mor en kvinna ur den skaran. Och Jesus kom icke färdig hit till jorden. Förvisso var det Maria förunnat att ha en mors märkliga och mäktiga inflytande på sin sons själsliga växt.

Man kommer ovillkorligen fram till en fråga, när man betänker detta. Skulle Jesus aldrig ha kommit, om det icke funnits hjärtan, som väntat? Nej! Det kan

låta förmätet att ge ett bestämt svar på den frågan. Och ännu mer kan det stämplas som mänskligt övermod att svara nej! Det är ju att göra den allsmäktige Gud beroende av skröpliga människor! Det är sant. Men svaret lär inte kunna bli något annat. Gud handlar på kärlekens vis. Och kärleken tvingar ingen. Visserligen ha många människor drivits till sinnesändring

Änglarnas lovsång.

Ära vare Gud i höjden.
Jesus Kristus kommen är,
Sonen född och herradömet
han på sina skuldror bär.

Ära vare Gud i höjden.
Fridens Furste nu är född.
Jesus Kristus frid skall bringa
till en värld av strid förödd.

Ära vare Gud i höjden.
Evig Fader är hans namn.
Jesus Kristus väg oss banat
till en öppen fadersfamn.

Ära vare Gud i höjden.
Jesus Krist är Frälsaren.
Budskapet till markens herdar
ljuder i all världen än.
K. Nilsson.

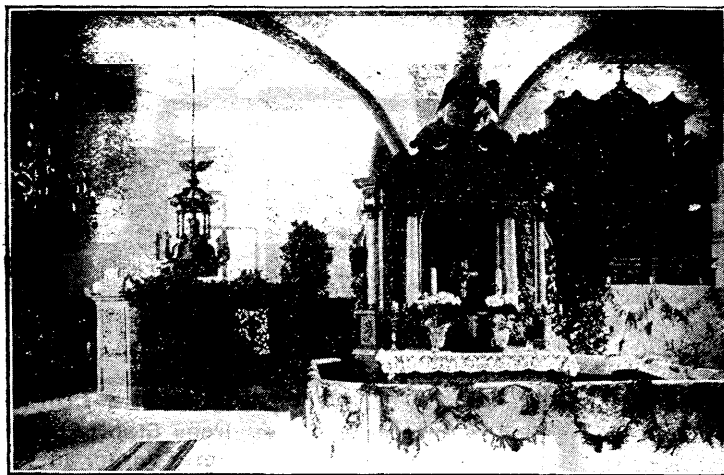

liksom av ett gudomligt tvång, men de ha själva ändå haft det sista ordet. Gud har inväntat deras avgörelse. Kärleken söker vinna hjärtana. Den som vänder sig bort från Gud, behöver inte nödvändigtvis bli besvårad av Hans kärlek. Det är det fruktansvärda att en människa i sin förvändhet kan komma utanför kärlekens krets. Då är hon prisgiven åt livets förstörande makter.

Det är värt att minnas att Jesus ej tränger sig på, där han ej är väntad. Och i julens tid bör det särskilt framkalla eftertanken. Vad är julhögtiden utan allt som timade i Betlehem, utan änglarnas sång om frid åt en uppriven mänsklighet, som Gud älskar, och utan Honom som lades där på krubbans strå? En hednisk fest med övermått av mat och dryck och dans eller möjligen en familjehögtid eller ett släktmöte! Kristen blir julen genom julevangeliet. Den kristna julen är en äminnelsehögtid. Den kristnes jul är något ännu mera. Den är Jesu besök i ett människohjärta! Ett mänskligt inre stämmes därvid inte bara till tacksamhet över Guds oändliga kärleks gåva i Jesus Kristus utan blir självt något av kärleken. En underbarare högtid kan väl inte tänkas! Man plägar peka på de många gåvor som i juletid givas eller växlas och påstår, att de äro vittnesbörd om att människorna gripas av den kristna kärleken vid denna högtid. Och det är kanske så med dem som därvid inte endast underkasta sig en allmän sed. Skada bara att kärleken ofta inte räcker ens högtiden ut! Sällan blir julen en helg, som gör människan till något av kärleken själv, så att hon mer än förut vill Guds vilja i vardagens gärning, håller Hans bud och älskar sin nästa. Det är Jesu besök som fattas! För att få uppleva en sådan jul måste man vara en väntande själ.

Vad innebär det då att vänta på ett rätt sätt? Det är inte tillräckligt att skura och tvätta och

sömna och väva, det är inte nog att köpa och sälja och slakta och baka! Det ser ut som om man trodde det att döma av människors kyrkogång söndagarna närmast före jul! Den heliga legenden berättar om vise män, som kommo för att hylla Jesusbarnet. De sparade sig ingen möda för att söka sig till Betlehem. Den rätta väntan är att söka — att söka i templet och hemma, i bibeln och bönen. Det är att vara på väg till Betlehem. Evangeliet talar om en from man, som hette Simeon som väntade Israels tröst. Gärna tänker jag mig honom som en stilla gammal man, som troget gick i sitt arbete sedan så lång tid man kunde minnas. Ögontjänst var honom främmande och aldrig yvdes han över vad han uträttat. Det föll honom inte in att bråka om sina offer eller frossa i sin egen förträfflighet. Simeon, må du bli oss en förebild i att vänta såsom en tjänare i ärlighet och trohet utan förhävelse eller inställsamhet! Ditt samvetsgranna arbete är en gudsjänst långt mera värd än många suckar i bönhusen av den som är lat och pliktförgäten! Ditt ödmjuka sinne är en väntande själs! Jesu mannagärning gällde de nödställda. De förloerade fåren av Israels hus var han kommen för att hjälpa. De som ledo av sjukdom eller tyng-

Interiör från främre delen an Svenska kyrkan i Reval.
Baptisterret, altaret och orgeln.

des av synd, de som plågades av vetskapen om sin skröplighet och voro fattiga i anden, de som buro på sorg behöfve aldrig kalla på honom förgäves. Det är trösterikt att veta att sådant kan vara väntans sinnelag! Då kan det ju också medföra besök av Mästaren och därmed tillväxt i kärleken.

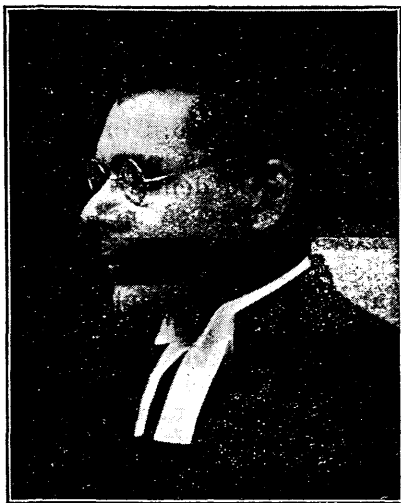
Psalmlisten väntade en frälsare. Och i vissheten att allt skulle ställas till rätta och komma att bero av honom hälsade han honom redan. Han gjorde det med välsignelsens ord.

Vi leva på denna sidan om frälsarens födelse. Vi ha hört honom tala kärlekens ord från

saligheternas berg och sett honom vandra självuppgivelsens väg upp till Golgata — för att hjälpa oss människor närmare Gud och varandra. Skulle inte vi välsigna! Med samma önskan kommer han denna julhögtid. Han vill befria oss från egenkärleken och lossa på onskans grepp om vår själ. Han vill smälta det frusna inom oss och ta bort bitterheten. Han vill ge oss kärlekens sinnelag. Han vill komma själv på besök. Låt oss önska honom välkommen med väntans och välsignelsens hälsning: Välsignad vare han som kommer i Herrens namn! Amen.

B. Lund.

Vormsö församlings präster under 400 år.

Kontraktsposten Karl Nilsson
på Vormsö.

St. Olai församlings krönika i handskrift, påbörjad på 1700-talet av Vormsö prästen Johan Matthias Orning. I all sin enkelhet giver oss denna källa dock namnen på samtliga församlingens präster sedan 400 år tillbaka. Tidpunkten för dessa prästers tjänstgöring o. s. v. kan också med ledning av krönikan tillräckligt väl fastställas, ehuru naturligtvis i flera fall kan finnas rum för diskussion, när det gäller att välja det ena eller andra årtalet.

När Orning för Vormsös prästlängd tillbaka till 1540-talet, gör han det synbarligen i den tron, att han därmed uppräknar alla lutherska präster. Säkerligen hade det eljest icke för honom mött svårigheter att även nämna några av församlingens präster i katolsk tid. Men det förefaller, som

om katolicismen alltid dömts hårt på Vormsö. Våra dagars Vormsöbor se också allt som kan tyda på katolicism med oblida ögon. Orning vill ej bliva belagd med att ha skrivit katolicismens historia på Vormsö! Om sedan den ena eller andra av dessa första präster varit katoliker, där-om kan ju tvistas.

Även andra källor än denna krönika finnas rörande Vormsöpräster. Uppgifter om dem förekomma ock här och där i litteraturen. Men dessa källor och denna litteratur äro svåråtkomliga eller otillgängliga för folk i allmänhet och kändedomen om deras innehåll de lärdes dragguld. En sammanfattande framställning är därför nödvändig. Dessutom skadar det icke heller, att de historiska källorna på nytt dragas fram i ljuset och synas i sömmarna.

Den första uppgift rörande

Framför mig på bordet ligger en märklig bok. Det är Vormsö

Vormsö församlings historia Orning meddelar är, att Vormsö kyrka blivit byggd år 1219 av konung Valdemar II av Danmark, vilken samma år erövrade Reval och en del av hertigdömet Estland. Denna uppgift har Orning hämtat ur det ännu bevarade protokollet från Dubbergs kyrkovisitation år 1596. Så länge icke denna uppgift kan rubbas med framdragande av några motbevis, måste man hålla fast vid densamma.

Den förste präst Ornings krönika nämner är en man vid namn Kersten. Namnet är dock otydligt skrivet och kan även på något ställe läsas Torsten. I trettio år innehade han ämbetet som församlingens pastor, varför hans tjänstetid går tillbaka till någon gång på 1540-talet.

Hans efterträdare var Herman Ekenstam, om vilken krönikan blott förtäljer, att han var född i Reval.

Efter dessa två följde Sigfrid Gregorii Forssius, Om Forssius berättar icke blott församlingskrönikan, utan vi äga om honom ytterligare tvenne mycket märkliga historiska vittnesbörd. Det är dels det förut omtalade protokollet från David Dubbergs kyrkovisitation år 1596, vid vilken visitation Forssius var pastor på Vormsö. Men dessutom måste den stora gravsten, som nu står upprest till vänster om altaret i kyrkan och som förut legat i golvet mitt framför altaret, vara Forssius gravsten. Den bär nämligen överst initialerna S. G. F. — Sigfrid Gregorii Forssius. På stenen finnes också Forssius' dödsår och dödsdag. Tre år efter visitationen, den 3 maj år 1599, avled han. Hans födelseår är icke känt, ej heller nämner krönikan, hur länge han varit präst på Vormsö, men det säges, att han uppnått hög ålder och att fromhet kännetecknade hans kristna liv.

Forssius' efterträdare var Johannes Schaffer. Krönikan uppgiver, att Schaffer innehade ämbetet som församlingens herde i över trettio år. Då Gillaeus var pastor vid v. Portens visitation år 1694 men redan 1695 efterträts av Malm och man dessutom av krönikan vet, att Gillaeus var präst på Vormsö i sju år och hans företrädare Mystadius i 54 år, vilket tillsam-

mans gör 61 år, kommer man tillbaka till år 1633. Schaffer var alltså pastor i församlingen åren 1599—1633, vilket väl stämmer med krönikans uppgift „över trettio år“.

Trots sin jämförelsevis långa tjänstetid överträffas Schaffer i detta avseende väsentligt av sin efterträdare Jonas Mystadius, vilken såsom ovan nämnt innehade ämbetet i 54 år, alltså åren 1633—1687.

På sin höga ålder kunde Mystadius icke själv förvalta sitt ämbete utan biträdades i tjänsten av vice pastorn Peter Herlin. Denne förbigås av krönikören, vilket torde ha haft sina

Vormsö kyrkokalk, Estlands äldsta daterbara kyrkokalk, tillverkad år 1514 i Reval hos guldsmeden Hans Hollapel

orsaker, ty hans sätt att förvalta prästämbetet var, efter vad vi från annat håll känna till, icke lyckligt. Han valdes icke heller till pastor på Vormsö vid Mystadius' död utan Vormsö-borna fingo en präst från Dagö. Herlin kallades i stället att bekläda diakontjänsten i nuvarande svenska församlingen i Reval.

Som bekant finnes i Vormsö kyrka, i tvärbänken mitt emot predikstolen, porträttet av en präst med inskriften „Herlien 1660“. Till bilden anknyter folktraditionen en berättelse om en katolsk präst, som blev innebränd i sin bastu. Inskriften måste dock vara en förfälskning, enär det

är otänkbart, att den ökände Herlin skulle ha fått sina drag förevigade i Vormsö kyrka.

Tillståndet i församlingen var icke det bästa, när Mystadius efterträdare, Görgen Johan Gillaeus, pastor på Vormsö åren 1687—1694, tilträdde ämbetet. Denne hade förut varit präst bland svenskarna i Röiks på Dagö. Han kallades till Vormsö, för att, enligt krönikan, „såsom en allvarlig man söka hjälpa härvarande förvildade församling till rätta“.

Efter sju års tjänst efterträddes Gillaeus av Laurentius Malm, vilken alltså var pastor i församlingen från år 1685. Vilket år dennes tjänst upphörde, omtalas ej. Två icke ordinarie präster, predikanten Laurentius Naezenius och pastorsadjunkten Johan Nygreen, uppehöll tjänsten någon tid förmodligen till dess ny ordinarie hann tillsättas.

Denne blev Matthias Hysing, som tilträdde ämbetet år 1717. Han dog i vattusot i Reval och ligger begraven i därvarande St. Olai kyrka.

Hyssing efterträddes av Andreas Horning. Horning var, samtidigt som han var kyrkoherde på Vormsö, prost i det dåvarande s. k. insulardistriktet. Han dog den 23 mars år 1769.

Därefter följde den märklige Johan Matthias Orning. Han är den förste i en lång rad av präster, vilkas nationalitet är angiven. Den växlande nationaliteten hos församlingens präster återspeglar såväl svårigheten att skaffa präster i dessa trakter som ock de skiftande politiska öden, som Vormsö och Estland fått uppleva. Orning själv var norrman, född i Norge år 1728. Om de egendomliga skickelser, som fört honom ända från Norge till att bliva präst på Vormsö, förtäljes intet. Men man kan antaga, att han själv reflekterat över det underliga i sitt livsöde och att det var detta, som kom honom att även intressera sig för utforskandet av sina företrädares liv. Orning var nämligen den, som först kom på tanken att skriva en församlingskrönika, och själv har han avfattat den viktiga delen 1596 till omkr. 1800. Utan dessa uppgifter skulle vi veta ganska litet om försam-

lingens historia. Med sin krönika gav han på samma gång ett värdefullt uppslag. Alla hans efterföljare ha fortsatt att skriva krönika till stort gagn för alla, som vilja lära känna församlingens liv i gångna tider.

Pastor på Vormsö blev Orning år 1769. Den 9 augusti detta år mottog han kallelse till kyrkoherdetjänsten på Vormsö. Efter avlagd examen prästvigdes han i Revals domkyrka. Sin första predikan på Vormsö höll han den 11 oktober och invigdes genast till kyrkoherdetjänsten. En av hans efterträdare karakteriserar honom som en vördnadsvärd Kristi tjänare. Orning dog i ett slaganfall den 8 april år 1805 i en ålder av 78 år. Ännu dagen före — det var en långfredag — hade han själv

1823. Han dog den 23 augusti 1829.

En son-son-son till prosten Malmgrehn är den evangelisk-lutherske biskopen Malmgrehn i Leningrad, vilken var mycket omtalad i pressen för några år sedan i samband med de ryska förföljelserna. Vormsö har en gång i tiden varit en av de evangelisk-lutherska församlingar, som finnas spridda här och där i det stora ryska riket!

Malmgrehns efterträdare var den förste finlandssvenske prästen på Vormsö, William Alexander Nordgren. Han var född i Åbo den 8 september 1799. Den 6 juli 1830 invigdes han och innehade tjänsten till sin död år 1858.

En ur flera synpunkter märklig man var Jacob Eduard

tidigt blev han också pastorsadjunkt vid tyska kyrkan. År 1858 mottog han kallelse att bliva pastor på Vormsö. Efter 10 års tjänst där blev han pastor i Vonsbeck vid Hadescher i Danmark.

Petersen var en hängiven präst och uppriktigt kämpande kristen. Gamla Vormsö-bor minnas honom ännu mycket väl. Han var en hjärtegod människa och stor barnvän. Tacksamt omtala Vormsö-borna, att det var han, som först började hålla skola med dem och lärde dem läsa i bok.

Hans efterträdare var A. W. Lyra från Sordavala i Finland, Viborgs län. Han stannade på Vormsö blott från januari 1869 till maj 1869.

Efter honom följde Julius Alexander Nordgren, son till Villiam Alexander Nordgren, förut nämnd såsom präst på Vormsö. J. A. Nordgren var född på Vormsö år 1836, gick i skola i Pernau och studerade sedan i Dorpat åren 1856—1869. Han prästvigdes i Petersburg år 1867 av generalsuperintendenten Richter och var därefter två år präst i Gammalsvenskby. I november 1869 blev han pastor på Vormsö, vilken tjänst han innehade till år 1902.

Nordgrens adjunkt under senare år Väinö Emmanuel Melin, född i Finland år 1874, efterträdde honom som församlingens pastor år 1902. Denna post lämnade Melin i februari 1917, då han tillträdde en kyrkoherdetjänst i Hammarland på Åland.

Till efterträdare på Vormsö fick han kyrkoherden i Pühalep på Dagö, Karl Otto Malm. Blott trenne år förunnades det församlingen att behålla denne herde. Han tillträdde tjänsten i november år 1918, men bortrycktes av sjukdom redan år 1921.

Efter honom följde så änyo en rikssvensk, missionären John August Klasson. Under sin 8-åriga verksamhet på Vormsö åren 1921—1929 utförde han ett betydande arbete för församlingens ordnande och församlingsbyggnadernas iordningställande.

Därmed är Vormsö St. Olai församlingens präster under 400 år genomgångna med ledning av Ornings krönika. Naturligtvis

Vormsö kyrka.

skött sin tjänst i kyrkan „med den för honom betecknande glädjen och hänförelsen“.

Hans efterträdare var Nikolaus Malmgrehn, även han i likhet med Horning prost över insulardistriktet. Malmgrehn är den förste präst, om vilken krönikan uppgiver, att han var rikssvensk. Han var född i Landskrona den 27 mars år 1772, gick i skola där och studerade sedan i Lund. Åren 1795—1805 var han präst på Runö. År 1805 den 27 augusti tillträdde han Vormsö och invigdes till kyrkoherde där den 18 mars år 1806. Malmgrehn erhöi år 1818 „Predikarekorset“ till erinran om befrielsekriget år 1812. Såsom pristagare i en pristävlan, anordnad av Kejserliga Fria Ekonomiska sällskapet i Petersburg insularkontraktet blev han den 15 februari år

Petersen, pastor på Vormsö åren 1858—1868. Han var född i Schlesvig den 27 april 1814. Sina teologiska studier bedrev han i Kiel och Halle. Vid sistnämnda universitet hörde han föreläsningar av bl. a. den berömde själasörjaren och teologen August Tholuck, i vilkens hem han också bodde. Efter examen inträdde han icke omedelbart i prästämbetet utan hade flera år anställning såsom huslärare på olika gods i Danmark.

Därvid lärde han sig danska språket och började även predika på danska. Innehade ock ett par prästerliga förordnanden 1849 och 1850 men måste lämna dessa på grund av tidens politiska förhållanden. År 1851 kallades han till Stockholm för att bliva lärare vid det därvarande tyska nationallyceet. Sam-

kan icke här föreliggande framställning göra anspråk på att vara felfri. Säkert komma framdeles åtskilliga ändringar att få göras och undertecknad är hjärtligt tacksam för alla upplysningar, som äro ägnade att kasta nytt ljus över Vormsö församlings historia! Tillsviðare får vad som här framlagts hjälpligt fylla ett tomrum i församlingsbornas och intresserades vetande.

K. Nilsson.

Julafton i Brunsbo biskopsgård.

Pastor Sven Danell i Rikull.

„Da'n före da'n före da'n före da'n före da'n före doppareda'n“. Så räknade vi dagarna till julafton. Far hade en väggalmanack, där ett blad skulle rivas bort för var dag. Jag hade just lärt mig läsa och gick och lyfte i underkanten på bladen för att få se en skymt av „Dopparedan“. Besynnerligt! Vål tio blad hade jag undersökt, men alltjämt bara måndagar, tisdagar o. s. v. Far måste ha glömt riva av på sista tiden. Jag började riva bort det ena bladet efter det andra, tills jag kom till de blanka mot slutet och blev knäsvag av förskräckelse över vad jag gjort. Men räfstn blev inte så sträng den gången. Far förstod, att längtan efter „Dopparedagen“ kunde bli en femåring för stark.

Ja nog var adventet en väntanstid. Första söndagen hade vi hört „Bereden väg för Herren“ brusa genom Skaradömen, så att det kändes, hur golvet och bänkarna skälvde, och vi hade sjungit med så gott vi kunde. Och vid de dagliga morgon- och

aftonbönerna hemma sjöngo vi mest adventpsalmer. I ett hörn av salen lyste om kvällarna en hemmagjord transparang med orden „Se, din Konung kommer!“ Mor och de stora systrarna skurade alla ljusstakar, kopparkannor och silverskedar, tills de blänkte, och överallt städades och skurades. Det var, som om väntade man en konung som gäst, och det gjorde vi ju också. Någon gång sade Mor till oss, tyst, såsom när man talar om en hemlighet, att det måste bli storstädning i hjärtat också, om man skulle kunna ta emot Jesus. Och utan Honom som gäst bleve det ingen „riktig jul“.

När julaftons morgon gick in och allt till en början såg ut som alla andra dagar, gick man i en hemlig ängslan: „Tänk, om det inte blir riktig jul i år!“ Den skrällen var nog hälsosam. Men så minns jag inte heller någon av min barndoms jular som inte blev „riktig“.

Medan Karlsson, kusen, var ute och sökte julgranar, hade vi små fullt upp att göra med julbordet. Med fin, grön mossa från skogen och några stenar eller vedträn gjorde vi på ett bord ett landskap med berg och dalar, med träd av enriskvistar, sjöar av ett par spegelglasbitar och röda stugor av papp med fint sandade vägar emellan. I mitten ställdes den vackra Betlehemskrubban, ett arv från Morfar. Det var en av papp förfärdigad modell av ett stall. Därinne såg man figurer, föreställande Josef, Maria och krubban med Jesusbarnet, omgivna av två kor, ett par får och en åsna, och genom ingången kommo just herdarna, av vilka den förste redan knäböjde vid krubban, och ovanifrån kommo änglar svävande. Stjärnan, av guldpaper, såg man också över taket. Och när man tände ljus bakom, överstrålades den heliga familjen av ett mildt skimmer.

Runt omkring på de gröna ängarna släppte vi leksaksfår och kor av trä på bete. Och utefter bordskanten ställde vi ljus.

Det fanns ett annat julbord också i salen, fastän inte jämförligt med detta. Det hade en vit duk, en stor grenljusstake i mitten och runt där omkring julhögarna, en för varje familjemedlem. Underst i julhögen låg

namnkakan av grov vört, på vilken Mor skrivit vederbörandes namn med vetedeg. Sedan kommo, staplade på varandra, bullar och kusar av råg och vete, lika för var och en, och överst en liten saffranskrans med russin och en pepparkaka. Det gällde som en heder att bli först färdig med de grova brödkakorna; — före juldagen fick man dock inte börja, — men saffranskransen gällde det att spara så länge som möjligt. Ett år åt jag upp den vid midsommar. Då fick jag ta en hammare till hjälp, men bra smakade det.

När så Karlsson kom med julgranen, skulle den resas i salen och klädas med flaggor, ljus, äpplen och glitter och Morfars gamla klockspel, som var så inrättat, att det spelade en liten melodi, när ett par ljus tändes därunder.

Vår julgranen färdig i god tid, så var det svårt att få tiden att gå till middagen, då doppet skulle gå av stapeln. Kanske förkortade man tiden med en ringdans kring granen. Långdansen däremot kunde inte göras än. Far behövde ha ro för sin predikoberedelse. Långdansen, då man tog varandra i hand i en kedja, övades annars flitigt under julhelgen. Den som var starkast, sprang först, och det gällde att storma igenom alla rum och skrubbar, vind och källare med största möjliga fart. Snubblade man och föll i en trappa, gällde det att bara hålla fast och släpas med, tills man kom på benen igen. Jag minns en julhelg, då kyrkoherde Klingner kom på besök i trettondetiden och drog långdansen. Jag, som hade kommit mellan två av de stora, rörde varken vid golv eller trappor den gången.

Så äntligen kom den efterlängttade stunden, då man fick kånka nedför kökstrappan med stolarna för att begå doppet. I köket var vackert som i en kyrka. Spiselhuvn med sin stång, „fästmannen“ kallad, kakspettet i taket och alla hyllor voro garnerade med färgat paper, och de stora sotluckorna voro täckta med ett stort spännpapp med påklustrade pappersfigurer, som föreställde de vise männen, Sankt Staffan med hästarna eller något annat, som hade med julen att göra. På brödsåpet stodo i en

lång rad alla mässingsljusstakar, som huset ägde, med tända ljus, och från hyllorna blänkte kopparastrullerna tillbaka.

Sedan vi bedit bordsbönen, gick Far först och lade sitt bröststycke i den kokande flottgrytan, sedan Mor och pastorn, Fars hjälppräst, och så vi barn och jungfrurna. Att sedan hitta igen just sin egen brödbit var inte lätt, och detta vållade oss små stora bekymmer. Men det fanns ju möjligheten att märka bitarna.

Middagen avslutades med sylt och klenät, ett slags västgötskt julbröd. Far och Mor gingo sedan ut för att önska god jul hos kusken, arrendatorn och torparna; och julgåvor torde därvid nog också ha förekommit.

Menigheten samlad utanför St. Rågö kapell.

Klockan 5 på kvällen samlades familjen, pastorn och jungfrurna åter i salen. Nu kom aftonens högtidligaste stund, den, då julen skulle sjungas in. Vid morgonbönen hade vi nog sjungit en julsalm, fjärde versen på 55. „Han kommer, till vår frälsning sänd,“ men det kändes ändå mer som en förberedelse. Men nu, när ljusen på julbordet och i granen tändes, när klockspelet började ringa, medan Far satte sig till rätta framför den stora familjebibeln med ett tänt ljus på vardera sidan och vi alla stämde upp: „Välkommen var, o, Herre kär, en gäst när oss Du vorden är,“ då kunde man känna, att det var riktig jul, och att Herren Jesus var mitt ibland oss.

„Och det begav sig i den tiden, att från Kejsar Augustus utgick ett påbud, att hela världen skulle skattskrivas. — —“ Far läste julevangeliet.

Visst kom det även efteråt mycket som var roligt, och som man för stunden skattade ännu högre. Efter bönen kommo julkklapparna. Man bänkade sig kring salsbordet, Far och Mor vid ena kortändan, jungfrurna mitt emot och vi andra vid långsidorna, varpå julkklappskorgarna buros in, och Far läste upp adress och vers på varje paket eller diktade tokroliga verser till dem som voro utan. Och gamman var stor och överraskningarna många.

En hel fest var också kvällsmaten med lutfisk och risgrönsgröt, som ingen fick äta av utan att först ha rimmat, och som gömde på den hemlighetsfulla mandeln, som bådade snart gifte åt den som fick den i sin andel

Den nye kyrkoherden på Runö.

Kyrkoherde C. G. Grönberg.

Kyrkoherden på Runö Carl Gustaf Grönberg föddes den 16 sept. 1875 i Väne-Åsaka församling av Älvsborgs län och Skara stift.

Han överflyttade till Amerika 1895. Efter studier vid åtskilliga läroverk, däribland Minnesota universitet och Lutherseminarium, avlade han prästexamen och prästvigdes av den Ev. Lutherska Missionssynoden den 2 sept. 1906.

Året därpå inträdde han i Augustanasynoden, där han skött flera prästerliga befattningar. Sedan har han 1922—1930 tjänstgjort som pastor i Camroses pastorat inom Canadakonferensens Albertadistrikt.

Kyrkoherde Grönberg har bedrivit ganska omfattande humanistiska och teologiska studier.

Särskilt intresserar han sig för kyrkohistoria, religionshistoria och religionsfilosofi. Han har under vintern 1930—1931 interimistiskt skött befattningen som kyrkoherde på Runö.

Då man förliden vår skred till val, blev han enhälligt korad till öns herde. Kyrkoherde Grönberg har redan hunnit göra sig omtyckt i sin nya församling för sitt blida, flärdfria väsen. Hans enkla naturlighet, parad med humor och ett gott humör, måste vinna runöbornas hjärtan.

Kyrkoherde Grönberg är en sann kristen och har även med liv och själ omfattat den ekumeniska tanken.

Han har sedan ungdomen varit utlandssvensk, men en svensk, vars hjärta klappar varmt för fosterlandet, och som liksom runöfolket aldrig glömmet sitt gamla stamland Sverige.

Henrik Lorentz.

Men när aftonpsalmen var sjungen och dagen slut, anade visst även vi små, att det bästa och förblivande i all glädjen hängde ihop med vad Far läst om i julevangeliet. Och vi förstodo något av vad de stora menade, då de sade att julafton ändå inte är en så stor glädjedag som själva Juldagen.

Juldagen och ottefärden, den blir inte tillfälle att nu berätta om. Det får bli en annan gång.

Och alla läsare, som haft tålamod att läsa den här enkla beskrivningen, ber jag så till sist att få önska en god jul. Jag menar förstås en riktig jul.

„Bister är tiden, och stunden är mulen, kolmörk är natten och himmelkulan; Fadern dock gav oss med Kristus och julen värmen och våren i tidernas höst.“

Sven Danell.

Runö nya kyrka.

Runö nya kyrka.

Runö nya kyrkas grundsten lades den 1 maj 1910, i närvaro av dåvarande pastor, kyrkoherde Zetterqvist.

Kostnaderna uppgingo till inemot 18000 rubel. Kyrkobygget kom till stånd tack vare större donation av konsul Johan Oskar Ekman med fru, född Lavonius, vilkas porträtt äro upphängda i kyrkans sakristia. Även företogs insamlingar i Sverige och i Finland, där bl. a. fru Constance Ullner företog en föredragsresa, varav inkomsten tillföll kyrkobygget på Runö.

Runöborna själva bidrogo genom sitt arbete, såsom huggning och transport av timmer och sten m. m. Bygget stod under ledning av en estnisk arkitekt och byggmästare.

Den nya kyrkan invigdes den 2 aug. 1912 av Generalsuperintendenten i Riga under stor anslutning av Runövänner från Sverige, Riga och Arensburg.

„Snälla Patron, ta bort krogen!“

Då jag i somras företog en kortare restur genom Sverige, bodde jag en dag hos den gamle riksdagsmannen N. i S. Han öppnade då dörren till sitt minnes fatatur och av vad han då berättade, vill jag anföra något.

N. föddes vid D. bruk i V. för något över 70 år sedan. Ehuru de hade den förträfflige patron

G. till chef vid bruket i fråga, var man dock barn av sin tid, vilket bl. a. visade sig däri, att bland övriga nödiga inrättningar vid bruket fanns även en flitigt använd krog. Smederna och de andra arbetarna voro i vanliga fall hyggliga människor, men där vin går in, går vettet ut, och N:s far brukade, då han kom drucken hem, driva ut alla som voro inne, i all synnerhet hustrun. En kväll vid jultiden kom han hem, sedan de andra gått till vila, och som vanligt vid dylika tillfällen kördes hustrun på dörren, fast hon endast var iförd sin lätta nattdräkt. N. själv, då en 12—13 års pojke, låg i sin säng i ett annat hörn av rummet, tyst som en mus för att inte fadern skulle upptäcka honom, och led verkliga kval, ty så länge fadern var vaken, vågade han ej hjälpa modern. Men om en stund förkunnade de jämna andetagen, att fadern sov. Då smög han sig upp och ut och fann modern sittande överst på vindstrappan, darrande av köld. Emellertid mätte han ha åstadkommit något buller, ty om en stund fick han höra fadern treva omkring i rummet, sökande efter hans säng, och när han fann den tom, kom han ut i förstugan för att där söka efter dem. Hur det nu var så lyckades N. lugna den uppretade fadern och återställa freden.

Dagen efter samlades pojkarna på bruksgatan och diskuterade krogproblemet. Alla voro eniga om att krogen borde bort, men hur skulle några pojkar kunna stå rycken mot en hel kommun? Det syntes dem vara ett hoppöst företag, men nöden har ingen lag, och pojkarnas förtroende för patron G:s makt var oinskränkt. Man beslöt att vända sig direkt till honom i sin nöd, valde N. till sin talesman och för att smida medan järnet var varmt och innan någon av dem hann ångra sig, gick man i samlad trupp till brukskontoret. Inkomna dit svek dem emellertid modet, de stannade nere vid dörren och tummade sina mössor utan att få fram ett enda ljud. Den vänlige G. hjälpte dem på traven med ett uppmuntrande: „Nå, pojkar, vad är det Ni egentligen vill? „Med gråten i halsen sade då N.: „Snälla Patron ta

bort krogen, ty far är den snällaste far, man kan tänka sig, då han är nykter, men då han blir drucken, kör han ut mor och oss andra. Snälla Patron ta bort krogen!“ Mer fick han inte fram, rösten svek honom, men det blev på en gång så förunderligt varmt i patron G:s bröst och med beslöjad blick och röst svarade han: „Gå, Ni pojkar, så skall jag se till, vad vi kunna göra åt saken.“

Någon tid efteråt sammankallades extra kommunalstämman, och enda ärendet gällde krogen i D. Trots oerhört motstånd och sedan G. lovat hålla kommunen ekonomiskt skadelös för krogens borttagande, lyckades det honom att genomdriva ett beslut om dess omedelbara stängning. Säkerligen var det pojkarnas modiga uppträdande, som rört vid de innersta strängarna i hans hjärta.

„Sedan den dagen,“ slöt den gamle mannen sin berättelse, „har D. varit utan krog, och det blev ett riktigt praktiskt samhälle.“

Jag satt försjunken i tankar, kaffet höll på att kallna i min kopp, men jag kom att tänka på, att det var tron på verket och den som skulle utföra det, som gav pojkarna mod att göra det omöjliga möjligt. Jag har berättat denna episod för att även vi skola få litet mera tro på vårt verk och dess framgång.

1898 6771

Eskil Rydén.

Konungen skall välsigna den rättfärdiges nya år.

„Rättfärdiga och rätta äro dina vägar, du folkens konung.“ Upp.-boken 15 : 3.

Om en människa kommer med ett uppdrag „i konungens namn“, så innebär detta, att hon är beklädd med stormyndighet. Hennes uppdrag innehåller intet mindre än konungens egen gärning.

Vår sannskyldige konung är Herren Kristus. Han har genom att möjliggöra för oss syndaförlåtelse hos Gud och ett glädjefullt och rättfärdigt liv i hans umgängelse förvärvat och vunnit oss för det mäktigaste och ovanskeligaste av alla rikena. Taga vi Kristus och vår synd så på allvar, att Gud genom att binda vårt hjärta vid sitt helt får förlåta och övervinna den, då bliva vi kungsmän i det

rättfärdighetsrike, som alltmer omspanner folken, och då kunna vi med allra största frimodighet möta alla tidslivets skiften, i all synnerhet ett nytt år.

Om tvenne ting bör den kristne kungstjänaren särskilt vara medveten: självförgätenhet för egen del och rättfärdighetens myndighet gent emot andra. Då skall konungen välsigna hans nya år.

En kristen måste vara självförgäten.

Har Gud fått göra nåd med en människa, så blir hennes dagliga och eviga privilegium detta, att få leva och handla i Kristi uppdrag och kraft.

Detta innebär, att människan måste glömma sig själv och sin egennytt. Kommer en människa i en annans namn, på en annans uppdrag, så kan hon ju fullgöra det senare endast under den förutsättning, att hon är så litet självupptagen som möjligt. Skall ej uppdraget äventyras, så måste tjänaren vara upptagen av dens vilja och önsknings, som sänt honom. Detta tvingas han att desto grundligare besinna, ju högre den står, som givit uppdraget. Kristus vill med sin rättfärdighet behärska våra tankar, vår vilja, vårt arbete, vårt umgänge med människor.

Men kravet på självförgätenhet innebär dock i första hand en stor förmån. Det är saligt att få glömma och gömma sig själv hos Frälsaren. Icke minst är det så inför ett nytt år.

Inför ett nytt år fylles en allvarlig människas sinne med bävön och räddhåga. Tidslivets ovisshet framträder alltid starkast för eftertanken vid ett årskifte. Men framför allt är det så, att ångest för framtiden sammanhänger med ånger över det förflutna. Det gamla året är fläckt av min synd.

Men om en människa för syndanödens skull bekänner sig till Kristus, så får hon ändå, trots allt som skiljer henne från honom, börja det nya året med honom; hon får gå in i det och fram genom det i konungens namn, som hans sändebud.

Att glömma sig själv hos Kristus innebär, att jag genom syndernas förlåtelse får riktigt grundligt förgäta vad som ligger bakom mig och gör mitt

samvete plåga. Jag får vara hans egen, hava honom för ögonen och då behöver jag ej rota i gammalt elände.

Och att gömma sig själv hos Kristus betyder, att tyngdpunkten i mitt liv flyttas från mig själv till honom, så att han får ansvara för mig inför Gud, inför människor och inför mitt

Altartavlan i L. Rågå kapell.

eget samvete. Det är en stor befrielse att slippa i från allt självrådsvång, att få andas lugnt och fritt, därför att någon äger mig, som är större än mitt hjärta, storslagnare än mitt samvete.

Rättfärdigheten i konungens tjänst och för konungens sak betyder sålunda trons enkla och all självskhet förgätande lydnad. Det är en gåva, större än någon annan, att få börja året i

Jesu välsignade namn, icke i sitt eget.

Men självförgätenheten skall vara parad med andlig myndighet.

En konungs tjänare har rätt till respekt. Sådant är det uppdrag en kristen människa fått av Gud, att varje hennes medmänniska skall förnimma kraften och saltet i hennes väsen.

Denna tidens människor äro i stort behov av myndighet. Svagheten för materiell vinning och jordisk bekvämlighet har medfört ett förråande av tänkesätten, som gjort människorna osäkra och tvivelsjuka inför andliga värden. Kraven på redbarhet och omutlig rättfärdighet i handel och vandel tränga mindre än förr igenom till samvetena. En kristen människas medmänniskor måste förnimma, att kraft utgår ifrån henne, så som de människor kände, vilka rörde vid Jesus.

På vilken ståndpunkt en människa än står, är hon i behov av andras sympati, stöd och kärlek. Vem kan vara sina bröder i världen mer till välsignelse än den, som äger förmaningens mod utan alltför många ord, än den, som i råd och dåd stöder den på olika sätt behövande, än den, som heltigenom vill vad han vet vara rätt och gör det.

Myndigheten och kraften i en kristen människas liv är i själva verket helt besläktad med den självförgätenhet, varom nyss talades. Just därför att människan

Runöbor utanför Svenska kyrhan i Reval.

icke är upptagen av sig själv, vilket skulle medföra osäkerhet, och tvekan i uppgifter och inför människor, just därför att Gud blivit medelpunkten i hennes liv, går hon fram med den fria människans makt och myndighet. Herren vill, att vår kristendom skall göras gällande, ej blott våra meningar om den, som vi kanske länge nog utbytt med liktänkande och olik-tänkande.

Vill du, käre läsare, i detta nya år välsignas av Herren, det är bliva till välsignelse? Då har du att i frimodig tro avkläda dig din gamla människa, allfeghet, slapphet och oredlighet. Den som utan svek och utan gråt-mild känslsamhet ikläder sig den store konungens uppdrag, vilkens vägar alltid äro rättfärdiga och rätta, han skall i självförgätenhetens myndighet vinna segrar över sig själv och andra, sig och dem till fromma. Amen.

Erik Petzäll.

Till Kustbons läsekrets.

I femton år har Kustbon oförtrutet kämpat sig fram genom svårigheter av olika slag. Den har sett och bevittnat stora världshändelser och levat med i onda och goda tider.

Kustbon har otvivelaktigt spritt glädje i många av våra svenska hem. Men den har också haft sina fiender, som på alla sätt försökt smutskasta den och visa sin ringaktning för den. Men medveten om, att dess veder-sakare även varit svenskhetens vedersakare, har den dock gått sin väg framåt trots hårda påfrestningar.

Nu har tyvärr tiden och förhållandena blivit så svåra så att de omöjliggjort Kustbons existens, och därför är det sannolikt att föreliggande nr är det sista och Kustbon sålunda upphör att vara till.

Vi be därför få tacka alla vänner för samarbete och hoppas att Kustbon, om det blir dragligare tider, åter skall uppstå och fortsätta sin avbrutna bana.

Stegets är förtvivlat och utgör på samma gång ett dråpslag för svenskhetsarbetet hos oss, ty ett folk, som saknar sitt eget tidsningsorgan, är likt en djur, vars ögon blivit utstungna, det fam-lar hjälplöst, hur våldsam dess kroppsstyrka än må vara.

Vi våga därför påminna våra vänner, som ännu ej erlagt sin prenumerations- eller annons-avgift, göra det med det snaraste

På samma gång är det oss kärt att önska alla god jul och ett gott nytt år!

Redaktionen.

Julfest.

Svenska folkskolans julfest äger rum i IV folkskolans lokal Nygatan 15 den 17 dennes kl. 6 e.m.

Sedvanligt program.

Alla välkomna!

Föreståndaren.

Gustaf II Adolfs gymnasium.

Gymnasiet som bytt namn fem gånger.

Den 6 juni 1931 firade det av hjältekonungen Gustaf II Adolf i Reval grundade gymnasiet minnet av sin 300-åriga tillvaro.

Redan vid detta tillfälle framställdes frågan om att återgiva läroanstalten dess ursprungliga, historiska namn, men tiden för en dylik namnförändring var ännu ej inne. Nu, då hela den protestantiska världen nyligen firat 300-årsminnet av Gustaf Adolfs död, blev frågan igen aktuell.

Stadens fäder, efter att hava behandlat förslaget, beslöt att gymnasiets nuvarande namn, „Revals Stads Humanitargymnasium för gossar“, skulle förändras till Gustaf II Adolfs gymnasium“. I detta beslut förenade sig även nuv. riksäldsten-veteranen Konstantin Päts och parlamentets förste talman, f. d. riksäldsten Jaan Tõnisson, som är ordförande i Estnisk-svenska föreningen.

Sålunda har denna läroanstalt, som i sinom tid kallades „Rysslands äldsta gymnasium“, återfått sitt historiska namn, vilken omständighet måste betecknas som den högsta vördnad för den konungs minne, vilken är läroanstaltens grundläggare, och det utgör dessutom ett kraftigt bevis för, att esterna betrakta konung Gustaf II Adolf som sin störste välgörare.

Till gymnasiets 300-årsjubileum utgavs en broschyr, som innehåller en intressant historik över gymnasiets öden genom tiderna. Och vilka tider! — Nästan oavbrutet krig, pest, hun-

gersnöd och andra svåra prövningar. Men ändå hölls gymnasiet vid liv, alla vedervärdigheter till trots! Kanske därför att dess grundläggares starka ande städse bodd där.

Gustaf Adolfs gymnasium är i många avseenden märkligt, om man jämför det med andra dylika läroverk i Estland. Det ägde t. o. m. ett eget tryckeri, som kom till stånd år 1633. För detta ändamål inkallades en i tryckerikonsten välförfaren mästare vid namn Christoph Reussner, vilken var född i Rostock i Tyskland, men senare bosatt i Stockholm. I gymnasiets tryckeri trycktes alla läroböcker, som användes i gymnasiet, och här trycktes även den första boken på estniska språket. Till tryckeriets uppgift hörde även att trycka en mängd tal, som höllos vid fester, disputationer, av professorerna författade vetenskapliga arbeten jämte en myckenhet annan litteratur.

Gustaf Adolfs - gymnasiets namn har flera gånger ändrats, beroende på växlande tider, regeringar och skiften i läroverkets historia.

Gymnasiets första (och nuvarande namn) ägde bestånd ända intill år 1710, då Estland jämte Reval intogs av ryssarna. Därefter benämndes läroanstalten „Stadsgymnasiet“. Detta namn bestod ända till år 1805. Därpå „omdöptes“ det till „Gouvernementsgymnasium“, vilken benämning läroverket bar till år 1890, då dess namn ändrades till „Kejsar Nikolaus I gymnasium.“

Sedan Estland blivit en självständig stat och övertagit „arvet“ av Ryssland, förändrades självklart alla ryska benämningar till estniska och även ifrågavarande läroanstalt fick utbyta sitt „kejsarliga“ namn mot ett anspråkslösare och benämndes „Tallinna Linna Poeglaste Humanitaargymnasium“. (Revals Stads Humanitargymnasium för gossar.) Detta sistnämnda namn har, som förut nämnts, nu fått vika för det ursprungliga namnet.

Sålunda har gymnasiets store grundläggares eget namn åter blivit bofast inom läroverket — kretsloppet är fullbordat!

A. Stahl.

Gustaf-Adolfsdagen

firades i Reval med en högtids-gudstjänst i Svenska kyrkan kl. 6 e. m. Kyrkoherde B. Lund höll ett tal vari han, utgående från att skildra olikheterna i karaktären och lynnet hos 30-åriga krigets främsta fältherrar Gustav II Adolf och Vallenstein, påvisade, hurusom Gustaf II Adolf med sin ädla personlighet och stora gudsfruktan framstått för såväl sin samtid som för nutiden såsom en hjältekonung, den i sig förenar en regenst och medborgares bästa egenskaper: snille, praktisk duglighet, guds-förtröstan och fosterlandskärlek.

Vid minesgudstjänsten medverkade kyrkokören, som förutom växelsången under kantor Hackers ledning sjöng Hymn på Gustaf Adolfs dagen samt „Vilken är den stora skara,“ ett brottstycke ur Gustaf-Adolfs vespern.

En talrik menighet var församlad i det med levande ljus upplysta templet. Bland de närvarande märktes svenske minis-tern, baron Koskull.

Även esterna i Reval firade 300-årsminnet av Gustaf Adolfs död. Kl. 1/211 f. m. hölls en minnesgudstjänst i Domkyrkan med tal, sång av en marskör m. m. Kyrkan var fylld till trängsel.

I Hapsal hade samlats ett 70 dal svenskar från staden och Birkas för att tillsammans fira den stora dagen.

Även på landsbygden hölls fester.

I Dorpat samlades man förutom till åminnelseguds-jänster i kyrkorna till en högtidlig akt i universitetet, varvid en byst av Gustaf Adolf avtäcktes.

Gustaf Adolfsminnet på Vormsö.

Gustaf Adolfsdagen den 6 november firades på Vormsö under sedvanliga former men fick en synnerligen högtidlig och värdig prägel.

På förmiddagen hölls Gustaf Adolfs-gudstjänst i kyrkan, varvid prosten Nilsson med utgångspunkt från 2. Mos. 3:7—15 predikade över ämnet: „Ett livskall givet av Gud“.

Vid gudstjänstens slut samlades man till Gustaf Adolfsfest i prästgårdens högtidsprydda församlingssal. Även om program-

met icke bjöd på något nytt och de medverkande voro de gamla kända, uppbars högtiden dock av en enkel och enhetlig anda, värdig 300-årsminnet. Det var mindre tomma ord än vanligt, allvarliga försök att avvinna det stora minnet något av de enkla sanningar, som komma var man till godo. Minnets förpliktelser i våra egna arbetsuppgifter blevo ock kraftigt betonade. „Ej med stora later och starka ord skall du visa kärlek till hemmets jord“, sjöng kyrkokören. Festen fick sitt motto och dess innehåll ett samlat uttryck i denna Axel Lundegårds vackra fosterlands-sång.

Som talare medverkade prost-ten Nilsson och fröken Hollin-gers. Högtidstalet hölls av folk-skollärare Tomas Gärdström, vilkens Gustaf Adolfsföredrag var livfullt och gripande. Prost-tinnan Nilsson bidrog med upp-läsning av Elias Grips berättelse: „Gustaf Adolfsbägaren“. Den blandade kören, som flitigt med-verkade, har gjort goda fram-steg.

Omkring 200 uppmärksamma och tacksamma åhörare övervoro festen.

Svenska lärare!

I dessa tider, då alla samhälls-klasser lida under ekonomiskt betryck. Är det av vikt, att var och en av oss är på sin post. Särskilt lärarna på landsbygden äro utsatta för politiska anfäk-telser. Man vill på allt sätt kring-skära våra rättigheter, för att ej tala om alla de ideliga lönesänk-ningar, som vissa politiska par-tier fordra. Alla ha offerat — vi inberäknade, men det talas om nya offer, och av oss vill man „klippa den mesta ullen“. Därför borde vi, för att skydda oss själ-va, mera samverka än hittills varit fallet. Alla svenska lärare borde därför vara medlemmar i Svenska Lärarförbun-det, ty en förening kan under alla förhållanden uträtta mycket mera än en enskild person. Under den senaste semestern hölls visserligen ingen traditionell lä-rardag, emedan styrelsen var kring-spridd, men en sådan kunde kanske hållas under julferierna. Därom skall dock senare med-delas. Alla medlemmar uppma-nas att erlægga sin medlemsav-gift (2 kronor) för 1931—32; och

nya, som önska inträda i förbun-det, ha endast att inbetala 2 kronor till förbundets styrelse. Det vore lämpligast, om en lä-rare insamlade medlemsavgif-terna på de enskilda orterna och insände dem till Sv. Lärarförbun-dets styrelse — A. Vesterberg, Rikull.

Styrelsen.

Herman Blees 60 år.

Herman Blees.

Den 26 november^{te} fyllde Revals Svensk-finska S:t Mikael's församlings kyrkorådsmedlem och församlingens mångårige kassör Herman Blees 60 år.

Jubilaren är född i Höbring, Rikull på Nuckö. Vid ungefär 20-års ålder flyttade han till Reval, varefter han sedan så gott som hela tiden varit anställd först i lång tid, 25 år, hos firman Chr. Rotermann och sedan hos den välbekanta stora firman Carl F. Gahlnbäck, där han allt fortfarande tjänstgör.

Herr Blees har över allt skött sig bra och är uppskattad och omtyckt av revalssvenskarna. Han har under långa tider varit medlem av S. O. V: s styrelse och Revals svenska församlings kyrkoråd och vald till försam-lingen kassör. Han har period efter period, blivit omvald och sedan dess varit församlingens ständige kassör, vilken syssla han skött till allas belåtenhet

Vi önska jubilarerna lycka och framgång för dagar, som stundal

Bokgåva till de svenska skolorna i Estland.

I samband med Gustaf Adolfs-jubileet har bland annan litteratur utkommit: „Jakob Blee's: Gustaf II Adolf och Estland“. Norrköpings Tidningars A.-B., Norrköping, 130 sidor. Pris sv. Kr. 3.— 100 ex. av denna nyligen utkomna bok ävensom 100 ex. av J. Blee's tidigare skrivna bok „Estlandssvenskarnas historia har inköpts av Styrelsen för Oscar II Vandringsbibliotek, Stockholm och av Vandringsbiblioteket sänts som gåva till de svenska skolorna i Estland.

För den värderika och kärkomna gåvan fram bäres även här och på detta sätt ett varmt tack till den gode givaren.

N. Blee's.

Sv. Folksekreteraren.

„Barnen sluta skolan för tidigt,“

är det lika märkvärdiga som oväntade medelandet Dagens Nyheter återger från Sverige, där man dock har sjuårig folkskolekurs i Stockholm och sexårig på landsorten. Det är, enligt nämnda tidn., folkskoleinspektör Stålfelt, som vill införa en tillbyggnad med ett sjunde år för landsorten och ett åttonde för huvudstaden, vilket förslag torde uppbäras av en stark pedagogisk opinion och betecknas som ofrånkomligt.

Varje tid har sina ideal och vår tids ideal är skolan. Men det förefaller som om man på pedagogisk håll stirrat sig blind på denna och förgäter, att det främst är arbetsfolkets barn, som besöka folkskolan på landsbygden, och att dessa behöva även annat än skriv- och läskunnighet som förberedelse för livet. Ju längre tid folkskolan binder barnet vid sig under utvecklingsåren, som äro grundläggande för framtiden, desto mer tränges den sida av uppfostran tillbaka, som avser barnets framtida verksamhet. Man förgäter, att folkskolan med alla dess förtjänster dock blott är en undervisningsanstalt, som meddelar läs- och skrivkunnighet, som närmelsevis ej täcker de ungas behov av uppfostran. Detta förmår blott hem-

Luciafest.

Den 13 dennes hade S. O. V. anordnat Luciafest å Svenska skolan härstädes.

Tillställningen blev en verklig upplevelse för alla som hade underkastat sig mödan att besöka den. Och deras antal uppgick till innemot 80 personer både gamla och unga.

Festens program förutom Lucia (icke med tärnor utan en tomte) upptog bl. a. pianomusik av fruarna Stahl och Holmqvist. Därefter violinsolo av kyrkoherde B. Lund, vilken på ett synnerligen förtjänstfullt sätt föredrog „Tonerna“ av Sjöberg, „Jungfrun under linden“ av Peterson-Berger, „La Serenata“ av Braga samt att par folkvisor. Ackompanjemaget sköttes av fru G. Stahl.

Utom andlig spis bestods av kroppslig; välsmakande kaffe, te med tillbehör serverades av

fruarna Holmqvist, Vesterblom, Stahl m. fl.

Dessutom utauktionerades några rara handarbeten, förfärdigade av syföreningen, som under den senaste tiden varit synnerligen verksam.

Lucia.

Sv. Folkskolans Vänners (i Finland.) **Kalender** har utkommit till julen, och innehåller den flere intressanta uppsatser, ett teaterstycke, en tablå m. m. Kalendern kan rekvideras från Sv. F. V. S. kansli, H:fors. Alexandersagatan 16. Pris 16 Fmk. (1 Ekr).

Julstjärnan och **Småbarnens** julstjärna, utgivna av Finl. Sv. lärar- och lärarinneförening har tillsänts redaktionen. Tidningarna som äro ämnade för äldre och yngre folkskolebarn, kosta resp. 5:50 och 4:50 Fmk. Innehållet är roande och bilderna färgglada. Kan rekvideras från Julstjärnans expedition. Bangatans folkskola. Helsingfors.

met, särskilt bondehemmet, som under den tid skolan ej fanns fostrade barnen till arbete och plikt känsla, medan denna minst lika viktiga sida av uppfostran nu lidit allvarligt avbräck och hotas ytterligare av förlängt skoltvång. Folkskolan, såsom den är organiserad, fjärrmar undomen från kroppsarbete, och därför gjorde man klokt i att låta arbetets målsmän fälla avgörandet i denna viktiga fråga. Skolan är ju till för folket, ej folket för skolan.

Har man en „stark känsla av barnens mogenhet“ och klagas det över att vuxna, som besökt folkskolan, ej kunna skriva svenska nöjaktigt, förmår ett sjunde skolår ej råda bot på detta förhållande i de folklager, som i sin verksamhet ej bli i tillfälla att uppehålla sin skrivkunnighet. Man har förövrigt ingen rätt att vänta nöjaktiga resultat av en skolundervisning, som våldför sig på naturen. Under barnets första levnadsår utvecklas hjärnan, innan barnet börjar tala. Under följande period vinna lem-marna stadga och enligt naturens lag förbinder sig därmed en strävan och ett behov att bruka dem. Handen är nu dess främsta redskap. Under rastlös iver strävar det nu att stifta bekantskap med sin omgivning. Barnet är framför allt en handlande varelse,

och psykologerna hålla före att häri ligger fröet till den medfödda framtida arbetsförmågan, måhända den bästa gåva det som arv fått med sig för livet. Nu ingriper emellertid skolan, men stöder ej naturen utan kväver barnets anlag med teoretiskt vetande, för vilket barnet på detta stadium saknar håg och utveckling. Till sin läggning en handlande varelse, blir barnet i skolan en mottagande. Och om det än kan tvingas till intellektuella studier, tack vara sin böjliga natur, medför dock folkskolan vid denna ålder ett intrång på barnets utveckling, varjämte skolans egna intressen leda mer eller mindre. — Det är först vid en mognare ålder behovet av studier inställer sig hos barnet. Här framskymtar i själva verket ett nytt skolsystem, det amerikanska med den nya skolan. Detta vore långt mer förtjänt av att tagas under prövning än planerna på att ytterligare förlänga en folkskolekurs, som har många brister men få förtjänster.

Här i Estland är man betänkt på att förkorta den sexåriga folkskolkursen. Vilka motiven än må vara, går reformen i rätt riktning, om skolkursen kompletteras med en andra vid mognare ålder.

1238-OMJLA

E-d.

Stockholms lokalförenings insamling för Svibyborna.

Insamlingen har givit ett gott resultat. De insamlade gåvorna bestå huvudsakligen av diverse järnvaror och husgeråd m. m. Följande firmor ha bidragit: A.-B. Melens Järnvaruaffär; A.-

B. Gunnar Flinks järnvaruaffär; Algot Nilssons Järnaffär; A.-B. Granit & Beton; A.-B. Nordiska Kompaniet; A.-B. Severin Dahlgren & Co; J. Thorstenssons Järnaffär; kamrer F. Nordberg (ett större parti böcker); dir. A. Palmgren; Norma Kafè A.-B.; Axel Sifverts Järn- och Verktygs-

affär. Ett flertal enskilda personer, vilka icke önska bli omnämnda, ha dessutom bidragit med diverse gåvor till denna insamling.

Den stora sändningen, som fyllde ett 20-tal lådor, har för någon tid sedan översänts till Sviby. *Allsv. Saml.*

Överum

är namnet, som garanterar verklig kvalitet å plogar och plogdelar.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget EESTILLOYD

grundat år 1919

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 448-94 & 430-08

LIV-,

BRAND-,
OLYCKSFALLS-,
INBROTTS-,
GLAS- &

TRANSPORTFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna överstiga **två miljoner trehundra tusen Kronor**

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

**Försäkra Edert liv och Eder
egendom medan tid är!**

A.-B. Lidköpings Vikingsagar LIDKÖPING VIKING

Representant för Estland
Johan Grönsjö. Vana Viru 9. Reval.

Aktiebolaget J. E. Arndt

Hudiskväll Ångbåtsexpedition, Befraktings-Skeppsmäkleri och Speditionsaffär. Lager av kol och Byggnadsmaterialer. Rikstelef: 245, 287 325. Telegrafadr.: Arndt-bolaget.

FENIX Föreningsgatan 7.
DRUVAN Engelbrektsgratan
Intima och hemtrevliga rest-lokaler
Omtyckta klubbbrum. Direktion:
A.-B. MALMÖ- RESTAURANGER.

VID BESÖK I VÄXJÖ REKOMMENDERAR

Järnvägsrestauranten

VÄXJÖ sitt erkänt goda kök. Fullständig spritservering. Förstklassig musik. På sommaren enda platsen i staden för härlig parkservering. God plats för bilar.

Vildskinn

Räv, Utter, Mård, Hermelin Ekorre, Hare och Kanin upp köpas till allra högsta pris. Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsakligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes mot porto.

UGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4

N. O. Lundström & Co

Innehavare F. Alb. Pettersson
Estlands vice Konsul Importaffär

Luleå.

Året Runt bra mat på
Systembolagets Restaurang
LAXEN, HALMSTAD

CARL FREDRIKS BIERSTUGA

Hantverkaregatan 17.

NORRKÖPING

REKOMMENDERAS

Svenska Bomullsflaggor
Hängmattor av Bomullstyg
Gefle Manufaktur Aktiebolag
Strömsbro.
Telefoner: Gävle 88, 2288 och 1689.

HANSA STOCKHOLM

Aktiekapital och reservfond
Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRING

Avdelningskontor i Reval:
Jaani Tjän. 11

SVEDALA

Tegelmaskiner, Grävmaskiner, Stenkrossar, Vägbyggnadsmaskiner, Betongblandare, Torvmaskiner, Bränslekrossar för Torv, Koks och Kol, Pulveriseringsmaskiner, Vindsiktare, Transportapparater, Lastningselatorer, Rullager, Rallvagnshjul, Kokillgoods, rekommenderas.

AKTIEBOLAGET
ABJÖRN ANDERSON

Post- och Tel.-adr.: Svedala, Gjuteriet.
Tel.: Namnanrop: Gjuteriet

SVEABLÄNDNING

Rostkaffet i blågula påsarna
tillfredställer alla i parti från
ENGWALL HELLBERG A.-B., GÄVLE

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik Göteborg med alla mellanliggande svenska hamnar till KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Giv barnen SVEA
CHOKOLAD och CACAO
Närande. Välsmakande.

A.-B. Svea Choklad-Norrköping

Byggnadfirman ANDERS DIÖS
Tunagatan 4, Upsala
Telefoner: Kontoret 3892, 3893; Förrådet 2890;
Byggnadspl. Paleontologiska Inst. 3894; Bostadsf. Väderkvarnen 1899.

